

FORMULARZ KWERENDY INSTYTUCJI MUZEALNYCH

Projekt „*Muzea w polskiej kulturze pamięci (do 1918 r.): wczesne instytucje muzealne wobec muzeologii cyfrowej*”

finansowany ze Środków Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego
w Ramach Narodowego Programu Rozwoju Humanistyki 2015.

INFORMACJE OGÓLNE:

Lokalizacja: Miejscowość/ Region / Kraj

Włocławek, Ziemia Kujawska

Tytuł/pełna nazwa instytucji:

Muzeum Seminaryjne we Włocławku

Typ instytucji: muzeum publiczne, zbiory muzealne instytucji lub organizacji (biblioteka, towarzystwo naukowe), kolekcja prywatna

Muzeum religijne - diecezjalne

Opis instytucji/skrócony (wg wzoru: typ instytucji, charakter zbiorów):

Muzeum Seminaryjne utworzone zostało w 1870 r. z inicjatywy księży Stanisława i Zenona Chodyńskich i miało charakter dydaktyczny. Po 1901 r. dostępne było szerszej publiczności i pełniło funkcję Muzeum Diecezjalnego. W jego zbiorach znajdowały się m.in. zabytki archeologiczne, numizmaty, sztuka kościelna, zabytki krajoznawcze. W 1939 r. zbiory uległy rozproszeniu i zniszczeniu. Najcenniejsze okazy rozgrabiono, część zachowanych obiektów weszła do kolekcji otwartego w 1995 r. Włocławskiego Muzeum Diecezjalnego.

Daty działalności / zakres czasowy:

Od 1870 roku do dzisiaj.

Dostępność

Ogólnodostępne.

Typ relacji instytucji wobec pamięci

Rodzaj pamięci

religijna (katolicka), narodowościowa (polska), regionalna (kujawska)

Obszar pamięci/ nośnik pamięci/ rodzaj zbiorów

historyczny, kultury, artystyczny

DANE INSTYTUCJI :

	OBECNIE	DAWNIEJ
ADRES / SIEDZIBA DANE ADMINISTRACYJNE – województwo/powiat/gmina/ulica/ nr działki, zmiany siedzib (daty); REGION HISTORYCZNY	Plac Mikołaja Kopernika 3, 87-800 Włocławek	ul. Seminaryjska 10 (ob. Seminaryjna)
DANE KONTAKTOWE TELEFON / EMAIL/ WWW	54 231 10 46 muzeum@diecezja.wloclawek.pl http://muzeum.diecezja.wloclawek.pl	x
GODZINY OTWARCIA	wtorek - piątek: 9.00–15.00 sobota: 9.00–14.00	x
DYREKTORZY	ks. Zbigniew Łukasik	Zenon i Stanisław Chodyńscy
ZARZĄDCA	x	Seminarium Duchowne we Włocławku
Budynek muzealny (przekształcenia/nowo wybudowany/zaadoptowany)	Zaadoptowany	Zaadoptowane pomieszczenia

INFORMACJE HISTORYCZNE:

Zmiany w nazwach:

Muzeum Seminaryjne we Włocławku / Muzeum Diecezjalne we Włocławku / Diecezjalne Muzeum we Włocławku

Misja muzeum/ założenia kolekcjonerskie/ cele działalności

Początkowo zbiory miały charakter dydaktyczny, w późniejszym czasie (po 1908) misją muzeum stała się także ochrona zabytków diecezji kujawsko-kaliskiej.

Zakres terytorialny (zawarty w misji muzeum)

Ziemia kujawska, diecezja kujawsko-kaliska.

Założyciele/ właściciele: osoby lub instytucje (podstawowe dane biograficzne lub krótka charakterystyka)

Seminarium Duchowne we Włocławku
bracia Zenon i Stanisław Chodyńscy

ks. Władysław Górzyński
ks. Henryk Brzuski

Pracownicy: opiekunowie, dyrektorzy, kustosze, muzeolodzy (podstawowe dane biograficzne, ważniejsze osiągnięcia)

ksiądz Stanisław Chodyński (1836-1919) - profesor Seminarium Duchownego we Włocławku i Uniwersytetu Warszawskiego, wykładał bibliistykę, teologię dogmatyczną, liturgikę oraz prawo kanoniczne, specjalizował się w średniowiecznej historii Kościoła. W 1863 roku ukończył Akademię Duchowną w Warszawie. Badał historię kapituły włocławskiej, opisał działalność zakonu reformatorów, medyków, Żydów włocławskich, stworzył spis biskupów katolickich w diecezji. Pełnił funkcję sędziego surogat konsystorza włocławskiego oraz cenzora książek religijnych w diecezji kujawsko-kaliskiej. Od papieża Leona XIII otrzymał godność protonotariusza apostolskiego.

ksiądz Zenon Chodyński (1836-1887) - rektor Seminarium Duchownego we Włocławku, historyk Kościoła. W 1863 roku ukończył Akademię Duchowną w Warszawie. Był wicedyrektorem Seminarium Duchownego we Włocławku w latach 1866-1873, następnie jego dyrektorem. Wykładał prawo kanoniczne, historię Kościoła oraz katechetykę. Interesował się historią ustawodawstwa kościelnego w Polsce oraz dziejami diecezji kujawsko-kaliskiej. Opracował dzieje dekanatów włocławskiego, nieszawskiego, kaliskiego, a także klasztorów, które podległy kasacie po powstaniu styczniowym.

Organizacje związane z muzeum oraz działające przy muzeum (krótka charakterystyka, najważniejsze postaci, historia, datowanie)

Seminarium Duchowne we Włocławku

Szczegółowa historia instytucji

1870 założenie muzeum przez braci Chodyńskich
1901 inwentaryzacja zbiorów przez Władysława Kubickiego
1907 reorganizacja Muzeum; mianowany kustoszem ks. Górzyńskiego
1908 rozbudowa muzeum; wzrost liczby darów z terenu diecezji kujawsko-kaliskiej

Muzeum Seminaryjne we Włocławku zostało założone przez wykładowców Seminarium, braci księży Stanisława i Zenona Chodyńskich. Zbiory gromadzone przy bibliotece służyły początkowo wychowankom Seminarium jako pomoc do nauki historii kościoła, dostępność do zbioru była ograniczona. Przy muzeum istniały także niewielkie zbiory przyrodnicze (Gabinet Przyrodniczy).

Na początku XX w. kolekcja została zinwentaryzowana i uporządkowana przez ks. Władysława Kubickiego. Najprawdopodobniej od tego czasu kolekcja Seminarium, określana mianem Muzeum Diecezjalnego dostępna była szerszej publiczności. Od 1907 r.

w programie nauczania seminarium wprowadzono wykłady z historii sztuki i archeologii, położono również większy nacisk na ochronę zabytków na terenie diecezji kujawsko-kaliskiej. W tym czasie przeprowadzona została także reorganizacja Muzeum, jego kustoszem został ks. Władysław Górzyński, który skatalogował zbiory. Muzeum posiadało 5 działów: archeologiczny, numizmatyczny, sfragistyczny, tkanin kościelnych i pamiątek diecezjalnych. Oprócz przekazanych przez nowego kustosza zbiorów z podróży zagranicznych, począwszy od 1908 r. do muzeum zaczęły napływać dary od duchownych, co można wiązać z wystosowaną przez bpa Zdzitowieckiego prośbą do wszystkich kapłanów, by przekazywali swoje prywatne zbiory do muzeum. Kontynuatorem działalności ks. Górzyńskiego był ks. Henryk Brzuski, dzięki któremu muzeum uzyskało nowe przestrzenie ekspozycyjne.

W dwudziestoleciu międzywojennym muzeum pozostawało w organizacji, ekspozycja zajmowała 2 sale, prowadzono księgi inwentarzowe. W czasie 1939 r. większość kolekcji uległa rozproszeniu i zniszczeniu, najcenniejsze okazy rozgrabiono. część zbiorów została zabezpieczona przez opiekujące się Seminarium siostry służki. Reaktywacja muzeum nastąpiła w 1995 r.

ZBIORY

Charakterystyka zbiorów (wraz z danymi ilościowymi)

1870: „przedmioty na przechowanie i pokazanie zasługujące”, zbiory historyczne: numizmaty, medale, zabytki archeologiczne, pieczęcie, autografy; portrety i fotografie ważnych postaci, szczątki ornatów starych, haftów kościelnych, dywanów, pasów; Kilka obrazów na drzewie z tryptyków ołtarzowych; zbiór sztychów i obrazów, Olejny portret ks. Skargi z kolegium jezuickiego w Kaliszu;

po 1903: obrazy, rzeźby, ryciny, fotografie, dywany, pasy, pieczęcie, szaty liturgiczne, numizmaty, urny, ceramikę; niewielki gabinet przyrodniczy: 38 okazów ptaków krajowych, głównie z daru ks. kan. Aleksandra Salacińskiego prob. w Piotrkowie i ks. kan. Wład. Grabowskiego prob. w Izbicy; zbiór minerałów, kamieni i skamieniałości ks. Kubickiego;

po 1907: zabytki sztuki kościelnej z terenu diecezji kujawsko-kaliskiej, m.in. gotycki tryptyk ze sceną Koronacji Najświętszej Marii Panny i poliptyk z drugiej połowy XV w.

ok. 1920: oryginał aktu erekcji seminarium duchownego we Włocławku z 1569 r.; kolekcja obrazów cechowych; gotycki tryptyk ze sceną Koronacji Najświętszej Marii Panny; poliptyk z drugiej połowy XV w.; portrety trumienne; księgozbiór braci Chodyńskich (ponad 4 tysiące woluminów); ornaty, relikwiarze, kielichy mszalne, złote monstrancje, rzeźby i obrazy średniowieczne oraz późniejsze; zbiory z Ziemi Kujawskiej; pasy kontuszowe; fotografie; obiekty pochodzące z wykopalisk archeologicznych (ceramika, numizmaty, medale, narzędzia)

Obiekty szczególne (o szczególnym znaczeniu symbolicznym, ważne dla nauki lub sztuki, komentowane, słynne)

Strategia pozyskiwania zbiorów

Początkowo muzeum bazowało na kolekcji braci Chodyńskich oraz na tym, co przywieźli ze swoich wypraw po parafiach. Od 1908 roku strategia uległa zmianie - eksponaty zaczęły napływać od proboszczów z całej diecezji, a później były to również prywatne dary duchownych.

Darczyńcy/Fundatorzy/Sprzedawcy (imiona i nazwiska, charakterystyka przekazanych darów/sprzedanych eksponatów; data)

bracia Chodyńscy

Stanisław Zdzitowiecki (1854-1927) - kanonik sandomierski od 1888 roku, biskup diecezji kujawsko-kaliskiej od 1902 roku. Ukończył Seminarium Duchowne w Warszawie. Studiował również w Rzymie. Uczestniczył w zmianach administracji polskiego Kościoła Katolickiego po odzyskaniu przez Polskę niepodległości. Założyciel "Ateneum Kapłańskiego". W 1910 roku koronował obraz Matki Boskiej Częstochowskiej.

Henryki Brzuski (1896-1942) - w latach 1932-1939 był wicerektorem Seminarium Duchownego we Włocławku, profesor sztuki chrześcijańskiej, był członkiem państwowo-kościelnej komisji ds. ochrony zabytków kultury i sztuki, kustosz Muzeum Diecezjalnego we Włocławku w latach 1924-1939

Ekspedycje naukowe organizowane przez muzeum

x

Transfery zbiorów: data, okoliczności, zakres, ostateczna lokalizacja

x

WYSTAWY I DZIAŁALNOŚĆ POPULARYZATORSKA:

Wystawy stałe

1904: budynek Seminarium, 2 pokoje na strychu w pawilonie frontowym: okazy przechowywane w szafach dębowych; zbiory przyrodnicze: dwie szafy oszklone

1920: zbiory rozmieszczone w szafach ustawionych przy ścianach oraz w usytuowanych pośrodku pomieszczenia gablotach (stołach) przeszklonych; część okazów zawieszono na ścianach;

Wystawy czasowe

<https://rcin.org.pl/dlibra/show-content/publication/edition/25122?id=25122>
<https://stareplanymiast.pl/PM/WLOCLAWEK/PZ1920/>

Katalogi zbiorów i wystaw oraz przewodniki

Zbiory nie zostały usystematyzowane w formie katalogu czy przewodnika.

Inne publikacje (wydawane przez instytucję)

x

Współpraca instytucjonalna (muzea, uczelnie, towarzystwa, administracja itd.)

Muzeum działało w ścisłej współpracy z Seminarium Duchownym we Włocławku - służyło jako jego zaplecze dydaktyczne.

Zasięg działalności (informacje o miejscu pochodzenia zwiedzających, komentatorów, autorów relacji itd.)

Metropolia warszawska.

Zwiedzający (charakterystyka statystyczna, ważniejsze osobistości)

x

ŹRÓDŁA:

Bibliografia

Michał Walicki, *Obrazy Cechowe w Muzeum Diecezjalnym we Włocławku, Ziemia* 1929, nr 14, dodatek

Echa włocławskie. Muzeum seminaryjskie, Echa Płockie i Łomżyńskie 1904, r. 7, nr 9, s. 2.
Piotr Sierzchała, *Kapłani włocławscy jako historycy sztuki i konserwatorzy diecezjalni w XX wieku*, „Studia włocławskie” 2013, nr 15, s. 191-201.

Stanisław Chodyński, *Seminaryum włocławskie: szkic historyczny na podstawie akt i dokumentów miejscowych*, Włocławek: Druk H. Neumana, 1904

Kazimierz Rulka, *Księgozbiór księży Chodyńskich w bibliotece Wyższego Seminarium Duchownego we Włocławku*, „Studia Włocławskie” 2000, nr 3, s. 418.

Henryk Glass, *Wacław Tomaszewski, Przewodnik ilustrowany po Włocławku*, Włocławek: czcionkami Księgarni Powszechnej i Drukarni Diecezjalnej, 1922

Historia, portal Włocławskiego Muzeum Diecezjalnego,
<http://muzeum.diecezja.wloclawek.pl/historia/>

Archiwa / zespoły archiwalne / źródła / inwentarze / księgi gości

Zasoby ikonograficzne (opis, lokalizacja)

Ciekawe cytaty

“Urządzenie muzeów przy Seminarjach z ostatnich dopiero pochodzi czasów. W Włocławku pomyślano o tem około 1870 r. i lubo zwolna, gromadzić jednak poczęto przedmioty na przechowanie i pokazanie zasługujące. Najpierw weszły tu numizmaty i medale. Wydział ten jest dość liczny. Jednocześnie prawie, lub mało co później dostały się także urny i wykopaliska, znajduwane w ziemi Kujawskiej. Tych wprowadzie liczba niewielka, dostateczna wszakże do dania pojęcia młodzieży miejscowej o tego rodzaju pamiątkach z wieków ubiegłych. Jest znaczny zbiór pieczęci, oraz autografów znakomitych osób, lub własnoręczne ich podpisy. Szczątki ornatów starych, haftów kościelnych, dywanów, pasów itp. Kilka obrazów na drzewie z tryptyków ołtarzowych; zbiór sztychów i obrazów. Olejny portret ks. Skargi, pochodzący z kolegium jezuickiego w Kaliszu. Fotografie widoków i osób, tudzież wiele innych przedmiotów, którymi zapełnione są szafy dębowe, odpowiednio urządzone, rozstawione tymczasowo w dwóch pokojach tylko, dla braku miejsca w Sem., a wymagające obszerniejszego pomieszczenia.

Inwentarz Muzeum wskazuje, czyjem staraniem i ofiarą rzecz każda tu się dostała. Zbiory te zapoczątkowali kks. Chodyńscy; pomnożył, rozwinął, uporządkował i spisał ostatecznie profesor ks.. Kubicki, znawca i miłośnik starożytnych pamiątek.

Gabinet przyrodniczy.

Dwie szafy oszklone, tymczasowo w jednej z izb muzeum pomieszczone, obejmują 38 okazów ptaków rzadkich, w kraju tutejszym zabitych i wypchanych, a pochodzących przeważnie z daru ks. kan. Aleksandra Salacińskiego prob. w Piotrkowie i ks. kan. Wład. Grabowskiego prob. w Iżbicy. Jest nadto zbiór minerałów, kamieni i skamieniałości, zgromadzonych przez regensa i ks. Kubickiego. Wydział ten dla braku pomieszczenia, dotąd mało był rozwijany; nie jest jednak całkiem zaniedbany. Odnoszące się tu przedmioty mniejszej wagi, pomijany, zaznaczając wszakże, iż wiele tu jeszcze starań i kosztów włożyć przyjdzie, aby innym zbiorom dorównać można było” (Chodyński, 1904: 290-291)

“bardzo ładne muzeum bogate w wykopaliska i zwłaszcza okazy numizmatyczne” *Echa Włocławskie [Muzeum seminaryjskie]*, „Echa Płockie i Łomżyńskie”, 1904, r. 7, nr 9, s. 2

“Skręcamy w lewo w ulicę Seminaryjską w celu zwiedzenia seminarjum duchownego. Założone w roku 1569 przez biskupa St. Karnkowskiego, posiada swoją historię Wdzięczną pamięć po sobie zostawili w dziejach tutejszego seminarjum dwaj prałaci, bracia: Zenon i Stanisław Chodyńscy, którzy będąc na stanowiskach rektorów, prócz pracy nad młodzieżą przyczynili się do wzniesienia okazałych gmachów, odpowiadających dzisiejszym wymaganiom wygody i higieny. [...] Na najwyższym piętrze seminarjum znajduje się muzeum diecezjalne, założone w roku 1901 przez ks. Władysława Kubickiego. Muzeum posiada 5 działów: archeologiczny, numizmatyczny, sfragistyczny, tkanin kościelnych i pamiątek diecezjalnych. Urządzenie wewnętrzne i skatalogowanie zawdzięcza muzeum ks. Władysławowi Górzyńskiemu” (Glass, Tomaszewski, 1922: 53-54)

UWAGI:

Echa włocławskie. Muzeum seminaryjskie, Echa Płockie i Łomżyńskie 1904, r. 7, nr 9, s. 2.

OPRACOWANIE:

Autor opracowania:

Ewelina Doiczman

Data sporządzenia karty:

Wyjazdy studyjne w celu wykonania karty, daty:

METADANE* (wypełnia redaktor portalu)

TYTUŁ (Miejscowość-nazwa instytucji)	
LOKALIZACJA GPS	
KLASYFIKACJE	
DATA UTWORZENIA	
AUTOR WPISU/REDAKTOR/KOREKTOR	
RELACJE	
TAGI	
SYGNATURA	
PRAWA	